

Sahabelere yetişilememenin gerekçesi olarak, onların sohbet-i Nebevide bulunmaları gösteriliyor. Meseleyi, onların Allah Teala'nın esmâ tecellilerine doğrudan mazhar olmaları cihetiyle açıklar mısınız?

"İnsan, fiil ve amel cihetinde ve sa'y-i maddî itibarıyla zayıf bir hayvandır, âciz bir mahlûktur.(...) Fakat o insan, infial ve kabul ve dua ve sual cihetinde, şu dünya hanında aziz bir yolcudur."(1)

İnsan bir fiili ve ameli gerçekleştirme noktasında zayıf ve aciz bir varlıktır, elinden hiçbir şey gelmez. Tek sermayesi cüz'î iradesidir. Bu cihetten insan mutlak acizlik içindedir. Bu yönde iktidarı kıl kadar, eli çok kısadır. İnsanın böyle bir mahiyette yaratılmasının hikmeti Allah'ın isim ve sıfatlarına mazhar ve ma'kes olabilmesi içindir.

Mazhar bir şeyin zahir olduğu, görüldüğü mekândır. Işık güneşten gelir ve aynada zahir olur, yani kendini gösterir. Ayna, bu ışığa masdar değildir, yani ışık ondan çıkmamaktadır. İnsan bu cihetle üzerinde tecelli eden bütün hayır ve güzelliklere mazhar ve ma'kestir, menba ve menşe değildir.

Evet, aynadaki görüntü ve güneşe ait özellikler, meziyetler, o aynanın kendi malı değil, güneşindir. Ayine, sadece yansıtma ve göstermeye şeffaf ve nurani bir vasıta. Kâinat, dünya ve insan da Cenab-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarını gösteren, yansıtan, mânâsını izhar eden, nihayetsiz cemal, kemal ve ihsanına mazhar ve ma'kes olan birer câmi ve parlak ayinedirler. Peygamber Efendimiz de (asm) İlahî ikrama ve inayete sadece bir sebep ve perdedir, yoksa hakiki menba ve kaynak değildir. Lakin en büyük, en geniş ve en istidatlı ayine O'dur (sav.)

"Evet, Nebiy-yiZîşan (a.s.m.) tecelliyât-illâhiyeye mazhar ve mâkestir; masdar ve menbâ değildir. Çünkü, o zât yalnız âbiddir ve ibadetçe herkesten ileridir. Demek, bu kadar görünen terakkiyat, kemâlât onun zâtî malı değildir. Ancak hariçten verilen, Rahmân-ı Rahîmin tecellileridir. (Mesnev-i Nuriye, Hubab)

Varlık âleminde görünen bütün güzellikler ve kemaller de o varlıkların kendilerinden doğmazlar; onlardan sudur etmezler. O varlıklar, İlahî isimlere ve sıfatlara ayna olmakta, mazhar olmakta, mahal olmaktadır. Meyvenin mekânı daldır, ağacınki topraktır. Ama ne meyve ağacın hüneri, ne de ağaç toprağın sanatıdır. Aynı şekilde, toprak da bitkilerin kökleşmesine, tohumların sümbül vermesine elverişli bir şekilde

---

yaratılmıştır.

Bütün hayırlar Allah'tandır. Bu hayrı "*güzel bir şekilde kabul etmemekten*" şerler doğar. Yine göz ve meyve misalimize dönelim. Gözü, görecektir şekilde terbiye eden Allah'tır. Bu hayır ancak O'na mahsustur. Ancak, insan gözünü sert bir cisme çarparak kör ederse bu şerre sebep olan kendisidir. Gözü Allah vermiş, ama onun kör olmasına insan sebep olmuştur.

Toprağı da suyu da yaratan Allah, onlardan ağaçlar bitirmektedir. Ağacın yaratıcısı, faili Allah'tır. Ama insan o ağaca su vermeyip kurutursa, onun ölümüne sebep olmuş olur. Yani, ağacı yaratan Allah, kurumasına sebep olan ise insandır.

İnsan sonsuz acizliği ile sonsuz kudret sahibi olan Allah'ı bilir ve tanır. Nihayetsiz şeylere muhtaç olması ile hiçbir şeye muhtaç olmayan nihayetsiz zenginlik sahibi Zat'a intikal eder. İnsan ekmeğe muhtaç olduğu gibi, buğdayın meydana gelmesi için güneşe, suya, havaya ve toprağa da muhtaçtır. Bu cihetten bakacak olursak, Peygamber Efendimiz (asm) de dâhil hiçbir mahluk hayır ve güzelliklerin gerçek menba ve menşei değildir. Her hayır ve güzelliğin menba ve menşei Allah'tır.

İnsan fiile konu ve mahal olmak, dua ve istemek noktasında kâinatı kuşatacak kadar geniş bir istidatta yaratılmıştır. İnsan Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellilerine ayna ve mahal olmak noktasında kâinat kadar geniş bir kabiliyetle donatılmıştır.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Üçüncü Söz, İkinci Mebhas.](#)